

Š i f r a k a n d i d a t a :

--

Državni izpitni center

JESENSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

≡ Izpitna pola 1 ≡

Komentar besedila

Petek, 29. avgust 2014 / 90 minut

*Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva konceptna lista in dva ocenjevalna obrazca.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje 4 filozofska besedila, od katerih izberite eno in napišite komentar, ki naj obsega najmanj 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 22.

V preglednici z "x" zaznamujte, komentar katerega filozofskega besedila naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenil prvi komentar, ki ste ga pisali.

1.	2.	3.	4.

Pišite v **izpitno polo** z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Pred komentar prepisite avtorja besedila in naslov dela, ki ste ga izbrali. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z 0 točkami. Osnutek komentarja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

V sivo polje ne pišite.

Prazna stran

OBRNITE LIST.

1. Platon: Država

Prevod Jožeta Košarja

»Se spominjaš, da nam je v prejšnjem pogovoru nekdo očital, da čuvarjem ne prinašamo sreče, ker nimajo ničesar, četudi jim pravzaprav vse pripada? Takrat smo rekli, da se bomo ob priložnosti povrnili k temu očitku; **takrat smo namreč hoteli kot prvo napraviti čuvarje za resnične čuvarje in državo kot celoto za kar najbolj srečno, nismo pa mislili, da bi zagotovili srečo samo enemu stanu.**«

»Spominjam se.«

»In zdaj? Če se nam zdi življenje čuvarjev mnogo boljše in lepše kakor življenje olimpijskih zmagovalcev, potem ga pač ne moremo primerjati z življenjem čevljarjev, drugih obrtnikov in kmetov!«

»Nikakor ne.«

»Potemtakem se mi zdi prav, da zdaj navedem svoje prejšnje besede: **čuvar naj ne išče svoje sreče v tem, da neha biti čuvar. Tudi naj ne prezira umerjenega, trdnega in po našem mnenju najlepšega življenja in naj se ne poskuša s svojim vplivom polastiti vseh bogastev države, kadar ga prevzame nespametna in otročja predstava o sreči.** Če to poskusi, potem pride gotovo do spoznanja, da je bil Heziod resnično pameten mož, ko je rekel: ... da več kot celota velja polovica.«

»Če bo sledil mojemu nasvetu,« je rekel Glavkon, »potem bo ostal pri svojem starem življenju.«

(Vir: Platon: Država. Prevod Jože Košar. Založba Mihelač, Ljubljana 1995, V/13)

Prevod Gorazda Kocjančiča

»Se spominjaš,« sem ga vprašal, »da naju je prej v pogovoru nekdo – ne vem več, kdo – pogrjal, da čuvarjev ne naredimo srečnih, ker nimajo ničesar, čeprav bi lahko imeli vse, kar imajo (drugi) prebivalci polisa? Takrat smo rekli nekako takole, da bomo o tem razmislili ob drugi priložnosti, če bo pogovor kje spet nanesel na to; tedaj smo se pač **namenili narediti čuvarje za (prave) čuvarje in polis kolikor je mogoče srečen, nismo pa gledali samo na ta en razred, da bi v polisu tega oblikovali v srečnega.**«

»Spominjam se,« je rekel.

»Če se nama življenje 'pomočnikov' zdaj kaže lepše in boljše od življenja olimpijskih zmagovalcev – ali se potem morda kaže podobno življenju strojarjev, kakšnih drugih rokodelcev ali poljedelcev?«

»Meni se ne zdi tako,« je odgovoril.

»No, res se mi zdi prav, da tudi tu rečem, kar sem govoril že prej: **če bo čuvar poskušal postati srečen tako, da ne bo več čuvar, ampak mu bo na pamet padlo neumno in otročje mnenje o tem, kaj je sreča, in ga bo gnalo, da bi se zaradi (svoje) moči polastil vsega, kar je v polisu, potem bo spoznal, da je bil Heziod resnično moder, ko je rekel: 'Polovica je nekako več od celote.'**«

»Če bo mene uporabil kot svetovalca,« je rekel, »bo vztrajal pri tem načinu življenja.«

(Vir: Platon: Država. Prevod Gorazd Kocjančič. Mohorjeva družba, Celje 2004, 465e–466c)

V navedenem odlomku Platon obravnava problematiko sreče v državi oziroma skupnosti ter omenja pravo in navidezno srečo čuvarjev. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kako Platon pojmuje srečo različnih stanov v državi ter kdaj sta država in posameznik pravična. Razložite tudi, zakaj je življenje čuvarjev boljše od življenja obrtnikov. Komentar umestite v celoto dela.

2. Aristotel: Nikomahova etika

Predmet preudarjanja in odločitve je isti; razlika je le v tem, da je predmet odločitve že jasno opredeljen. Kar namreč razsodimo na osnovi preudarjanja, za to se odločimo. Vsakdo neha ugibati, kako naj kaj stori, kakor hitro usmeri počelo dejanja v samega sebe oziroma v tisti del sebe, ki je vodilen: v tem namreč obstoji akt odločitve.

Ker pa je predmet odločitve nekaj, kar smo preudarili, za kar si prizadevamo in kar je v naši moči, **lahko označimo odločitev kot preudarno prizadevanje za nekaj, kar je v naši moči**. Naša sodba nastane na osnovi preudarjanja, prizadevanje pa uskladimo z zaključki tega preudarjanja.

(Vir: Aristoteles: Nikomahova etika. Prevod Kajetan Gantar. Slovenska matica, Ljubljana 1994, str. 104)

V navedenem odlomku Aristotel obravnava preudarek in odločitev, dve temeljni človeški zmožnosti, ki omogočata doseganje njegovih smotrov. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč opišite, kakšen pomen pri sprejemanju odločitev ima za Aristotela preudarjanje. Prav tako opišite odločitev kot počelo dejanj, njeno vlogo v dobrem življenju in pomen izraza »kar je v naši moči«. Vse skupaj umestite v celoto Aristotelove etične teorije.

3. Descartes: Meditacije

Zakaj ker mi je zdaj znano, da teles pravzaprav ne zaznavajo čuti ali predstavljalna zmožnost, temveč edino um, da se telesa ne zaznavajo po tem, da jih tipamo ali gledamo, temveč edino po tem, da jih dojemamo z umom – zato čisto očitno spoznavam, da ne morem ničesar zaznati laže in bolj razvidno kakor svojega duha.

(Vir: Descartes, R.: Meditacije. Prevod Primož Simoniti. Slovenska matica, Ljubljana 1988, II/16)

V navedenem odlomku Descartes obravnava problem vednosti o obstoju teles. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kakšno vlogo Descartes pripiše čutilom pri spoznavanju teles in kakšno razumu. Podrobneje razložite tudi, v kakšnem smislu in zakaj spoznanje teles pomaga spoznati duha. Svojo razlago umestite v celoto dela.

4. Nietzsche: H genealogiji morale

Mi moderni ljudje smo dediči tisočletne vivisekcije vesti in samomučenja živali v nas: v tem smo se najdlje vadili, od tu najbrž izvira naše mojstrstvo, v vsakem primeru naš raffinement, naša razvjenost v okusu. Človek je vse predolgo motril svoja naravna nagnjenja z »zlim pogledom«, tako da so se le-ta v njem končno spojila s »slabo vestjo«. Na sebi bi bil možen nek nasprotni poizkus – toda kdo je dovolj močan za to? – namreč *nenaravna* nagnjenja, vse tiste onstranske aspiracije, vse, kar je nasprotno čutom, instinktom, naravi, živali, skratka dosedanje ideale, vse življenju sovražne ideale, ideale, ki obrekujejo svet, spojiti s slabo vestjo. Na koga se naj danes obrnemo s *takšnimi* upi in zahtevami? ... S tem bi imeli proti sebi ravno *dobrega* človeka; in s tem, kot se spodobi, lenobne, pomirjene, nečimrne, sanjaške, utrujene ...

(Vir: Nietzsche, F.: H genealogiji morale. Prevod Teo Bizjak. Slovenska matica, Ljubljana 1998, str. 281)

Navedeni odlomek s konca druge razprave Nietzsche začne z modernim, sodobnim človekom. Razložite, zakaj sodobni človek zanj ni nekaj pozitivnega, ampak ga ironično vidi kot »dobrega« človeka. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg najmanj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite Nietzschejevo pojmovanje modernega človeka, kakšno funkcijo ima pri njegovem oblikovanju slaba vest in kaj pomeni povezava slabe vesti z dosedanjim idealom. Pri tem analizirajte pojem slaba vest in razložite izraz »tisočletna vivisekcija vesti in samomučenje živali v nas«. Svojo razlago umestite v celoto dela.

V sivo polje ne pišite.

M 1 4 2 5 3 1 2 1 0 7

A series of 24 horizontal lines for writing.

M 1 4 2 5 3 1 2 1 0 9

V sivo polje ne pišite.

Multiple horizontal lines for writing.

Prazna stran